

Gorski svet in gozd

Kaj pravi Zakon o gozdovih

Besedilo: Jošt Jakša

Človek je s svojim delom v zadnjem stoletju oblikoval tudi gorsko krajino, ki je pomemben del slovenske kulturne krajine. Podoba gorske krajine je tesno povezana z gozdom in gozdarstvom. Gozd je poleg golih skal vršacev prevladujoči in najizrazitejši del gorske krajine. Je ekološko najpomembnejši del, ki je kljub svoji ohranjenosti, blizu prvobitnega stanja ekosistema, zelo občutljiv in labilen. Že od nekdaj se je človek zavedal, da gozd neposredno in posredno varuje pred naravnimi nesrečami in katastrofami njega in njegovo premoženje. Današnja podoba gorske krajine in gozdov v njej je odraz spoštljivega odnosa človeka do gorske narave ter njegove hkratne želje po gospodarjenju z njo. Pomembnost gozda za gorsko krajino in človeka narašča z nadmorsko višino gozda in ekstremnostjo pogojev za njegovo rast.

Možnosti človeka, da si podreja naravo in jo spreminja po svoji volji, so se v zadnjih stoletjih povečale do neslutelih možnosti. Če želimo, da bomo lahko trajnostno uživali vse dobrobiti gorskih gozdov, nam velika moč vplivanja na naravo nalaga premišljeno poseganje v občutljive ekosisteme. Dobrobiti, ki jih za nas opravlja gozd, lahko strnemo v tri večje skupine. To so lesnoproizvodne funkcije, ekološke funkcije in socialne funkcije. Mnoge dobrobiti gozda so poznali že naši predniki, ki so predvsem zaradi energetskih potreb mest in rudnikov pretirano izsekali gozdove. Že v XIV stoletju so se pojavili prvi gozdni redi, ki so določali načrtno gospodarjenje z gozdom. K bogati tradiciji gozdnogospodarskega načrtovanja smo tudi Slovenci prispevali svoj delež. Imamo že skoraj dvestoletno tradicijo gozdnogospodarskega načrtovanja. Načrtno delo z gozdom se najlepše odraža v ohranjenosti naših jelovo-bukovih gozdov na planotah visokega krasa. Izku-

šnje, ki so jih pridobili naši predniki in gozdarska stroka, se kažejo tudi v Zakonu o gozdovih (Ur.l. RS, št.30/93), ki velja od leta 1993.

Ena izmed značilnosti Zakona o gozdovih je tudi načelo splošne odprtosti in dostopnosti gozdov. Odprtost gozdov in prost dostop do njih s ponosom štejemo za civilizacijski pridobitvi, na kateri moramo paziti. Zavedati pa se moramo, da je prost dostop hkrati tudi največja omejitev, ker v svoji svobodi ne smemo kratiti in omejevati svobode drugih. To so predvsem lastniki gozda, preostali obiskovalci, gozdne živali in rastline ter ekosistemi kot celota. Kar ostane, pa je tista količina svobode, v kateri se ozaveščen obiskovalec gozda lahko giblje in uživa. Nelastniki gozda lahko v normalnih količinah nabirajo nelesnate rastline in plodove za svojo lastno uporabo (NE ZA

Zakon o gozdovih Ur. l. RS, št. 30/1993

5. člen

/1/ Lastninska pravica na gozdovih se izvršuje tako, da je zagotovljena njihova ekološka, socialna in proizvodna funkcija. Lastnik gozda mora zato:

- gospodariti z gozdovi v skladu s predpisi, z načrti za gospodarjenje in upravnimi akti, izdanimi po tem zakonu;
- dovoliti v svojem gozdu prost dostop in gibanje drugim osebam;
- dovoliti v svojem gozdu čebelarjenje ter lov in rekreativno nabiranje plodov, zelnatih rastlin, gob in prosto živčih živali v skladu s predpisi.

PRODAJO!). Tudi lastništvo nad gozdom je zaradi narave javne dobrine, ki jo ima gozd, omejeno. V predelih, ki so najpomembnejši za ohranitev naše narave, biotske pestrosti ali kulturne krajine, je gozd še dodatno zaščiten z različnimi stopnjami varovanja oz. omejitvami gospodarjenja, na primer v narodnem parku in parkih preostalih kategorij, pragozdovih, gozdnih rezervatih, varovalnih gozdovih in na majhnih gozdnih površinah, ki jih imenujemo zatočišča ali ekocelice.

Za usklajeno načrtovanje gospodarjenja z gozdom in spremljanje stanja gozda, ki zagotavlja trajnost vseh funkcij po načelih trajnosti in sonaravnosti, je bil z Zakonom o gozdovih ustanovljen Zavod za gozdove Slovenije. Zavod pri svojem delu usklajuje javne interese z interesi lastnikov gozdov. Pri načrtovanju gospodarjenja z gozdom je potrebno veliko znanj z različnih področij in obi-

lica kvalitetnih podatkov, ki jih gozdarska stroka zbira že desetletja.

Gorska krajina in gorski gozd sta delo narave in človeka, ki ju moramo varovati in ju izročiti svojim potomcem v vsej njuni lepoti. Taka, kot smo ju prevzeli od naših očetov. Pri tem ne bo mogoče mimo nasprotujočih si interesov različnih skupin uporabnikov tega prostora. Nasprotja se morajo reševati skladno z veljavnimi predpisi, z znanjem in dajanjem prednosti posameznim interesom. Ker človek gorskemu gozdu postavlja vedno več zahtev, mu je treba posvetiti tudi raziskovalno delo, ki bo bogatilo naše znanje o njem. Pri omejitvah, ki jih celostno gospodarjenje s prostorom postavlja lastnikom gozda, moramo razmišljati tudi o nadomestilih za okrnjeno možnost gospodarjenja z njim. Nadomestila bomo morali plačevati tisti, ki imamo od omejitev koristi. ●

Martuljske gore z Murnovca (foto: Jože Šter)